

LEDARE

I ett kåseri i DN för ett bra tag sedan (24/5 1985) koppelade Runa Brar samman vår förening med frågan om stor-drift i jordbruket. Hon hade läst en intervju där en företrädare för föreningen hade sagt: "Att älska naturen är en sund naturromantik, men glider den över i naturmysticism blir den ineffektiv." Ett tag senare läste Runa Brar om kor som aldrig får se solen. Hon såg ett samband.

"För länge sedan, då den vetenskapliga forskningen inte kommit så långt och de tekniska möjligheterna för stordrift med djur saknades, fick kon gå ute i solen. På sitt gammalmodiga och vidskepliga vis behandlade människan sina nyttodjur som levande väsen vilka precis som hon själv behövde ljus, luft och utrymme. Det kan man i dag kalla ineffektiv naturromantik. Uppfattningen att en ko också kan må dåligt, dvs ha någon sorts medvetande, kan i sammananda hänföras till naturmysticism."

Företrädarna för alla möjliga "tekniska framsteg" har beskrivit dem som mer eller mindre påbjudna av vetenskapen. Det har t ex framställts som en vetenskaplig ståndpunkt att vilja tillämpa avancerad teknik i jordbruket och i energiproduktionen.

Motståndarna till dessa tekniska lösningar borde ha haft allt att vinna på att skilja mellan vetenskap och teknik. De skulle ha vunnit på att påpeka att man kan vara förespråkare för en vetenskaplig kunskapssyn men ändå motståndare till många av de tekniska tillämpningar som bygger på vetenskapliga resultat. Många miljö- och energidebattörer har också argumen-

terat på detta sätt, men förvånansvärt många har accepterat sina debattmotståndares beskrivning av förhållandet mellan vetenskap och teknik.

Den insikt som har saknats - på båda sidor i debatten - är den triviala men viktiga insikten att vetenskapen i sig inte påbjuder några tillämpningar eller tekniska lösningar. Vetenskapen gör däremot många olika slags tillämpningar möjliga. Det är lätt att finna exempel på tillämpningar som är okontroversiellt positiva (de flesta medicinska tillämpningar, radion m m). Det är också lätt att finna exempel på tillämpningar som är okontroversiellt negativa (förstörelsevapen av olika slag). Åtskilliga tillämpningar är kontroversiella.

Därför är det en farlig förenkling att vi antingen måste säga ja eller nej till enheten "vetenskap och teknik". För att säga nej till miljöförstörelsen behöver man inte säga nej till vetenskapen. Däremot måste man säga nej till miljöförstörelse och ja till vetenskaplig forskning som upptäcker miljöfaror och till teknik som undanröjer dem.

Runa Brar gjorde också följande reflektion i sitt kåseri:

"Att människan gjort vetenskapen till sin sol hjälper inte kon i dess mörker och inte heller oss i vårt. Vetenskapens sol kan aldrig upplysa oss om gott och ont, om rätt och fel."

Det är lätt att instämma i att vetenskapen inte kan upplysa om vad som är (moraliskt) gott och ont. Däremot är den, med alla sina brister, det bästa medel vi har att bli upplysta om vad som är (faktiskt) rätt och fel. Det är inte så illa.